

6.3.1. Opoziv oslobođenja od preostalih obveza

Sud će rješenjem opozvati rješenje o oslobođenju potrošača od preostalih obveza na prijedlog kojeg od vjerovnika (prijedlog se može podnijeti u roku od godinu dana od pravomoćnosti odluke o oslobođenju potrošača od preostalih obveza) pod uvjetom da se naknadno ustanovi kako je potrošač koju od svojih dužnosti namjerno povrijedio ili time znatno onemogućio namirenje vjerovnika, (nepošteni potrošač).

Pravodobni prijedlog vjerovnika dopušten je samo ako vjerovnik učini vjerojatnim i da prije pravomoćnosti Rješenja o oslobođenju od preostalih obveza nije znao da postoji jedan od sljedećih razloga:

- da je potrošač koju od svojih dužnosti namjerno povrijedio (nepošteni potrošač) ili
- da je svojim postupcima ili ponašanjem znatno onemogućio namirenje vjerovnika.

Skrećemo pozornost na činjenicu da sud ima obvezu prije donošenja rješenja o opozivu oslobođenja potrošača od preostalih obveza saslušati potrošača i povjerenika, s tim da protiv rješenja suda podnositelj prijedloga i potrošač imaju pravo na žalbu.

Dakle, razvidno je kako je zakonodavac onog potrošača koji bi pokušao zlouporabiti institut oslobođenja od preostalih obveza i cjelokupni postupak, „kaznio“ uskratom od oslobođenja od preostalih obveza, a ta će „kazna“

nastupiti ako se potrošač ne bude pridržavao svojih obveza ili na drugi način pokuša izigrati vjerovnike.

7. ZAKLJUČAK

Iz svega navedenog razvidno je kako je cilj poštenog potrošača osloboditi od preostalih obveza koje preostanu nakon unovčenja njegove imovine i raspodjele prikupljenih sredstava vjerovnicima, s tim da poštenje potrošača utvrđuje sud uzimajući u obzir ponašanje potrošača prije podnošenja prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača te njegovo ponašanje tijekom sudskog postupka i razdoblja provjere ponašanja.

Naime, potrošač je u razdoblju provjere ponašanja, ovisno o njegovoj imovini i zaduženosti, obvezan prijavljivati povjereniku sve promjene vezane za svoju imovinu, pokušati naći posao, ako ga nema, prihvatiti sezonske poslove ako je za obavljanje istih kvalificiran te prijaviti svako stjecanje koje ulazi u stečajnu masu. Potrošač ne smije zatajiti nijednu svotu niti imovinu te je obvezan sudu i povjereniku, na njihovo traženje, davati sve obavijesti koje imaju utjecaj na sam postupak kao i namirenje tražbina vjerovnika. Odluka suda o oslobođenju od preostalih obveza ili uskrati od oslobođenja od preostalih obveza ovisit će o potrošačevu postupanju tijekom razdoblja provjere ponašanja.

GRAĐANSKO PRAVO

Damir JELUŠIĆ, dipl. iur.*

Pravo osoba s invalidnošću na razumnu prilagodbu građevina

UDK 657.2

Kako su prava osoba s invalidnošću na razumnu prilagodbu građevina propisana mnogim tuzemnim i međunarodnim propisima, autor u članku obrazlaže i navodi obveze koje su navedenim propisima nametnute obveznicima osiguravanja tog prava, a koje predstavlja univerzalno pravo za sve osobe s invalidnošću.

1. UVOD

Prava osoba s invalidnošću u Republici Hrvatskoj disperzirana su u brojnim propisima u kojima se često veoma teško, zbog nepreglednosti i nesustavnosti, snaći i pravnim stručnjacima, a kamoli laicima. U predmetnom ćemo radu tematizirati jedno od tih prava koje je univerzalno za sve osobe s invalidnošću, a to je pravo na razumnu prilagodbu građevina osobama s invalidnošću (dalje: Pravo) kao dio prava na pristupačnost, i to na način da ćemo prezentirati koji sve relevantniji tuzemni i međunarodni propisi reguliraju to pravo u našem pravnom poretku, što znači *per definitionem* (prema definiciji) i sadržajno te koje sve normative obveze navedeni propisi nameću obveznicima osiguravanja tog prava.

2. NORMATIVNI OKVIR ZA RAZUMNU PRILAGODBU

2.1. USTAV REPUBLIKE HRVATSKE

Krenuvši od vrha normative hijerarhije, Ustavom Republike Hrvatske ((Nar. nov., br. 85/10. – pročišćeni tekst i 5/14.), čl. 34., dalje: Ustav), naravno, nije neposredno regulirano pravo. No ono posredno, prema našem ustavnopravnom shvaćanju, izvire iz više ustavnih odredaba:

- iz odredbe koja Republiku Hrvatsku definira kao socijalnu državu, jer jedno od relevantnih obiljež-

* Odvjetnik u Odvjetničkom društvu Vukić, Jelušić, Šulina, Stanković, Jurcan & Jabuka d.o.o. Rijeka

ja socijalne države mora biti i jest jednakost sviju građana¹ te državu ravnopravnih državljana²

- iz nekoliko ustavnih vrednota kao smjernica za tumačenje Ustava, vrednota jednakosti, socijalne pravde, poštovanja prava čovjeka i slobode koja, dakako, uključuje i slobodu kretanja³
- iz ustavne odredbe koja propisuje zabranu diskriminacije po bilo kojoj osnovi i jednakost sviju pred zakonima, *nemo est extra legem*⁴
- iz odredbe kojom se jamči nepovredivost ljudske osobnosti i slobode⁵ i
- odredbe koja jamči pravo na dostojanstvo⁶
- posebno izvire iz odredbe koja državu obvezuje da posebno skrbi o osobama s invalidnošću i njihovom uključivanju u društveni život⁷.

2.2. KONVENCIJA UJEDINJENIH NARODA O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM S FAKULTATIVNIM PROTOKOLOM

Za razliku od Ustava, **Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom s fakultativnim protokolom**, (Nar. nov., *Medunarodni ugovori*, br. 6/07., 3/08. i 5/08., dalje: KOSPI), **sadržava definiciju razumne prilagodbe** na način da je definirano da ista znači potrebnu i odgovarajuću prilagodbu i podešavanja koja ne predstavljaju neproporcionalno ili neprimjereno opterećenje, da bi se u pojedinačnom slučaju, tamo gdje je to potrebno, osobama s invalidnošću osiguralo ravnopravno uživanje ili korištenje svim ljudskim pravima i temeljnim slobodama na izjednačevoj osnovi s drugima⁸.

Ističemo kako je KOSPI dio našega unutarnjeg pravnog poretka, jer je RH, *nota bene*, bila među prve četiri države koje su ga potpisale i ratificirale.

Dakle, *argumentum a contrario*, nerazumna bi prilagodba bila ona koja bi od obveznika na prilagodbu zahtijevala neproporcionalno i neprimjereno opterećenje, a kakvo je ono, primjereno ili neprimjereno, proporcionalno ili neproporcionalno, ovisi od procjene u svakom konkretnom pojedinačnom slučaju odnosno okolnostima istog.

Nadalje, neka od temeljnih načela na kojima je pravno utemeljen KOSPI su načela diskriminacije, jednakosti mogućnosti i pristupačnosti⁹ koja se nužno moraju aplicirati kod razumne prilagodbe građevina osobama s invalidnošću, s tim da KOSPI **pobliže razrađuje načela nediskriminacije i jednakosti**¹⁰ te propisuje da države potpisnice prihvaćaju da su sve osobe jednake pred zakonom i imaju jednako pravo, bez ikakve diskriminacije, na zaštitu i dobrobit od zakona.

Jednako tako, u kontekstu zabrane diskriminacije KOSPI propisuje da se države potpisnice obvezuju na zabranu bilo kakve diskriminacije na osnovi invalidnosti i na osiguranje osobama s invalidnošću **jednake i učinkovite zaštite od diskriminacije** te da će u promicanju jednakosti i ukidanju diskriminacije poduzeti sve primjerene korake za osiguravanje razumne prilagodbe, a normirano je i da se **posebne mjere** potrebne za ubrzavanje ili ostvarivanje faktične jednakosti osoba s invalidnošću neće smatrati diskriminacijom prema odredbama Konvencije.

KOSPI-jem je razrađeno **načelo i pravo na pristupačnost**¹¹, a kojim je regulirano da će države potpisnice poduzeti odgovarajuće mjere osiguravanja pristupačnosti:

- izgrađenom okruženju
- prijevozu
- informacijama i komunikacijama
- uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave te
- drugim uslugama i kapacitetima otvorenim i namijenjenim javnosti.

Na poduzimanje navedenih mjera države potpisnice obvezne su kako u urbanim tako i u ruralnim područjima, na ravnopravnoj osnovi, kako bi im osigurale neovisno življenje i potpuno sudjelovanje u svim područjima života.

Navedene mjere uključuju identifikaciju i uklanjanje barijera i prepreka pristupačnosti, primjenjuju se, među ostalim, na građevine, ceste, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta.

Nadalje, KOSPI osobama s invalidnošću jamči **pravo na pristup pravosuđu**¹², normirano je da će im države potpisnice osigurati učinkovit pristup pravosuđu na jednakoj osnovi s drugim osobama, uključujući osiguravanje proceduralnih i dobi primjerenih prilagodbi, kako bi se olakšala njihova učinkovita uloga bilo kao izravnih bilo neizravnih sudionika, uključujući i svjedočenje, u svim sudskim postupcima, uključujući istražni postupak i druge prethodne faze postupka.

Zaključno, ako neki obveznik na prilagodbu ne bi postupio i ne postupio prema propisanim obvezama u kontekstu razumne prilagodbe, takvim (ne)postupanjem **povrjeđuje konvencijska prava na slobodu, pokretljivost i nepovredivost osobnog integriteta**¹³.

2.3. KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

U okviru Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (Nar. nov., br., *Medunarodni ugovori*, br. 18/97., 6/99. - pročišćeni tekst, 8/99. - ispravak, 14/02., 9/05., 1/06. i 2/10., dalje: KZLJPTS), za pravo je relevantno pravo **na slobodu**¹⁴, koje je našem pravnom shvaćanju **sadržajno obuhvaća i pravo na slobodno nesmetano kreta-**

¹ Izrazi u ovom radu uporabljeni u muškom rodu, primjerice *građanin*, rodno su neutralni odnosno na jednak način obuhvaćaju muški i ženski rod.

² Ustav, čl. 1.

³ *ibid.*, čl. 3.

⁴ *ibid.*, čl. 14.

⁵ *ibid.*, čl. 22/1.

⁶ *ibid.*, čl. 35.

⁷ *ibid.*, čl. 58/2.

⁸ *ibid.*, čl. 2.

⁹ *ibid.*, čl. 3/1. t. b), e) i f)

¹⁰ *ibid.*, čl. 5.

¹¹ *ibid.*, čl. 9.

¹² *ibid.*, čl. 13.

¹³ *ibid.*, čl. 14., 17. i 20.

¹⁴ *ibid.*, čl. 5.1.

nje te načelo zabrane diskriminacije koje je formulirano na način da je propisano da će se uživanje prava i sloboda, koji su priznati KZLPTS-om, osigurati bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost¹⁵.

2.4. ZAKON O SUZBIJANJU DISKRIMINACIJE

Kada je posrijedi Zakon o suzbijanju diskriminacije (Nar. nov., br. 85/08. i 112/12., dalje: ZSD), kao krovni tuzemni antidiskriminacijski propis, pravo je zajamčeno već u članku koji zakonsku svrhu regulira na način da kao istu propisuje **kroz osiguravanje zaštite i promicanja jednakosti kao najviše vrednote ustavnog poretka RH**, stvaranje pretpostavki za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređenje zaštite od diskriminacije na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, **invalidnosti**, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije¹⁶.

U nastavku citiramo relevantne fragmente dvaju odluka Vrhovnog suda RH (dalje: VSRH) iznjedrenih na temelju ZSD-a u antidiskriminacijskim parnicama:

- prema odredbi čl. 1. st. 2. ZSD-a, diskriminacijom se u smislu toga Zakona smatra stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, **invalidnosti**, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije. Prema odredbi čl. 2. st. 1. ZSD-a, izravna diskriminacija je postupanje uvjetovano nekim od navedenih osnova za diskriminaciju kojim se osoba stavlja ili je bila stavljena ili bi mogla biti stavljena u nepovoljniji položaj od druge osobe u usporedivoj situaciji¹⁷;
- prema odredbi čl. 1. st. 2. ZSD-a, diskriminacijom se smatra stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe po osnovi iz st. 1. toga članka: rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovinskog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, **invalidnosti**, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije. Prema odredbi čl. 2. st. 1. ZSD-a, izravna je diskriminacija postupanje uvjetovano nekim od navedenih diskriminacijskih osnova koje osobu stavljaju ili ju je stavilo ili bi je moglo staviti u

nepovoljniji položaj od druge osobe u usporednoj situaciji, a prema odredbi st. 2. toga članka ZSD-a, neizravna diskriminacija postoji kada naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa stavlja ili bi mogla staviti osobe u nepovoljniji položaj po osnovi iz čl. 1. st. 1. toga Zakona u odnosu na druge osobe u usporednoj situaciji, osim ako se takva odredba, kriterij ili praksa mogu objektivno opravdati zakonitim ciljem, a sredstva za njihovo postizanje su primjerena i nužna¹⁸.

Za pravo na razumnu prilagodbu esencijalna je zakonska odredba kojom je normirano da će se **diskriminacijom u smislu ZSD-a smatrati i propust da se osobama s invalidnošću**, u skladu s njihovim specifičnim potrebama, **omogućiti korištenje javno dostupnim resursima, sudjelovanje u javnom i društvenom životu te pristup radnom mjestu i odgovarajući uvjeti rada**, i to prilagodbom infrastrukture i prostora, uporabom opreme i na drugi način koji nije nerazmjern teret za onoga tko je to obavezan omogućiti¹⁹.

Jednako tako, u kontekstu je prava kapitalna zakonska odredba kojom se zabranjuje diskriminacija u svim njezinim pojavnim oblicima²⁰, a uz istu, kao vrlo bitnu ako dode do **antidiskriminacijske parnice o pravu na pristupačnost i pravu na razumnu prilagodbu**, izlučujemo procesnu zakonsku odredbu koja normira pravila o teretu dokazivanja na način da ako stranka u sudskom ili drugom postupku tvrdi da je **povrijeđeno njezino pravo** na jednako postupanje prema odredbama ZSD-a, **ista obvezna samo učiniti vjerojatnim**, ne i dokazati, da je došlo do diskriminacije, u kojem slučaju teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije leži na protivnoj stranci²¹.

Posrijedi su pravila o teretu dokazivanja koja su normirana *in favorem* diskriminiranih, na drukčiji način nego što su pravila o teretu dokazivanja regulirana u parničnom postupku²².

Zaključno, u kontekstu ZSD-a, držimo bitnim pripomenuti da velikim propustom zakonodavca smatramo činjenicu da u prekršajne odredbe nije inkorporirana i odredba koja bi priječila novčane prekršajne kazne za sve obveznike prava na razumnu prilagodbu koji se ne pridržavaju svojih obveza normiranih pozitivnim propisima.

2.5. ZAKON O GRADNJI

Zakon o gradnji (Nar. nov., br. 153/13., dalje: ZOG), između više temeljnih zahtjeva koje mora ispunjavati građevina, **propisuje i zahtjev pristupačnosti tijekom uporabe**²³, a zakonska odredba kojom je taj za-

¹⁵ *ibid.*, čl. 14.1.

¹⁶ *ibid.*, čl. 1/1.

¹⁷ VSRH Gž 12/2011-2

¹⁸ Odluka VSRH Gž 25/2013-2

¹⁹ ZSD, čl. 4/2.

²⁰ *ibid.*, čl. 9/1.

²¹ *ibid.*, čl. 20.

²² Zakon o parničnom postupku (Nar. nov., br. 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11. – pročišćeni tekst, 25/13. i 89/14. – Odluka Ustavnog suda), čl. 7/1., 219. i 221.a., dalje: PPP).

²³ *ibid.*, čl. 8/1. t. 4.

htjev razrađen regulira posebnu obvezu da građevine moraju biti projektirane i izgrađene vodeći računa o pristupačnosti i uporabi od strane osoba smanjene pokretljivosti²⁴.

Skrećemo pozornost na to kako, za razliku od ZSD-a, ZOG **priječi visoke novčane kazne** za razne participante u pojedinim fazama gradnje ako građevina ne ispunjava temeljne zahtjeve od kojih je, kako rekosmo, jedan i pristupačnost tijekom uporabe osobama s invalidnošću i osobama smanjene pokretljivosti.

2.6. ZAKON O KRETANJU SLIJEPE OSOBE UZ POMOĆ PSA VODIČA

Zakon o kretanju slijepe osobe uz pomoć psa vodiča (Nar. nov., br. 131/98., dalje: ZKSOPPV) već u uvodnoj općoj odredbi propisuje da se istim uređuje **pravo slijepe osobe sa psom vodičem na slobodni pristup na javna mjesta**²⁵, a u kontekstu je ovog rada ključna zakonska odredba koja propisuje pravo slijepih osoba sa psom vodičem na pristup na javna mjesta kao što su:

- uredi
- hoteli
- restorani
- banke
- pošte
- kazališta
- koncertne dvorane
- sportski objekti
- tržnice
- prodavaonice
- škole
- visoka učilišta i slično²⁶.

Navedenom odredbom slijepim osobama s vodičem jamči se pravo i mogućnost pristupa na sva javna mjesta, a to pravo, dakako, u sebi **sadržava i pravo na razumnu prilagodbu** tih javnih mjesta nesmetanom pristupu osobama s tom vrstom invalidnosti.

2.7. ZAKON O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOSŁJAVANJU OSOBA S INVALIDITETOM

Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (Nar. nov., br. 157/13. i 152/14., dalje: ZPRZOSI) propisano je da se osobe s invalidnošću mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada ili pod posebnim uvjetima uz obvezu osiguranja razumne prilagodbe radnog mjesta od strane poslodavca te da razumna prilagodba radnog mjesta znači potrebnu i odgovarajuću prilagodbu i podešavanja, koja **ne predstavljaju nerazmjerno ili neprimjereno opterećenje**, da bi se u pojedinačnom slučaju, tamo gdje je to potrebno, osobama s invalidnošću osiguralo zapošljavanje i rad na ravnopravnoj osnovi s drugima²⁷. Dakle, za ustvrditi je da je posrijedi definicija razumne prilagodbe koja je u Zakon preuzeta iz KOPSI-ja.

Nadalje, u dijelu je Zakona koji regulira neka posebna radna prava osoba s invalidnošću propisana **poslodavčeva obveza** na osiguranje odgovarajućih oblika razumne prilagodbe radnog mjesta, radnog vremena, duljine trajanja i načina praćenja prilagođavanja, stručnog nadzora, te ocjenjivanja radnih sposobnosti individualnim potrebama osobe s invalidnošću koja se zapošljava²⁸, uz opasku da su za nepoštovanje ove odredbe odnosno obveze **zapriječene relativno visoke prekršajne novčane kazne za poslodavce i odgovorne osobe u istima**.

2.8. ZAKON O PRAVIMA HRVATSKIH BRANITELJA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihove obitelji (Nar. nov., br. 174/04., 92/05., 02/07., 107/07., 65/09., 137/09., 146/10., 55/11., 140/12., 19/13., 33/13., 148/13. i 92/14.) propisano je da hrvatski ratni vojni invalidi Domovinskog rata (dalje: HRVI) koji **nisu sposobni za kretanje bez invalidskih kolica i drugih ortopedskih pomagala te slijepi HRVI** imaju pravo na prilagodbu prilaza do zgrade i prilagodbu stana za kretanje u kolicima, ako se te prilagodbe mogu izvesti, u skladu s posebnim propisima. Zahtjev za ostvarivanje toga prava podnosi se ministarstvu nadležnom za branitelje, a postupak i način prilagodbe te rokovi za izvođenje prilagodbe, koji ne mogu biti dulji od 6 mjeseci, utvrđuju se pravilnikom koji donosi ministar nadležan za branitelje uz suglasnost ministra unutarnjih poslova. Pravo na prilagodbu može ostvariti HRVI iz Domovinskog rata samo jednokratno²⁹.

2.9. PRAVILNIK O OSIGURANJU PRISTUPAČNOSTI OSOBAMA S INVALIDITETOM I SMANJENE POKRETLJIVOSTI

Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (Nar. nov., br. 78/13. dalje: Pravilnik), kao podzakonskim propisom, **detaljno je regulirana predmetna materija na način da su njime propisani uvjeti i način osiguranja nesmetanog pristupa, kretanja, boravka i rada osobama s invalidnošću i smanjene pokretljivosti u građevinama javne i poslovne namjene te osiguranje jednostavne prilagodbe građevina stambene i stambeno-poslovne namjene projektiranjem i građenjem odnosno izvođenjem tih građevina na način da sadržavaju obvezne elemente pristupačnosti i/ili da udovoljavaju uvjetima uporabe pomagala osoba s invalidnošću**³⁰.

Smatramo potrebnim izdvojiti:

- **definiciju pristupačnosti** kao rezultat primjene tehničkih rješenja u projektiranju i građenju građevina kojima se osobama s invalidnošću i smanjene pokretljivosti osigurava nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad u tim građevinama na jednakoj razini kao i ostalim osobama

²⁴ *ibid.*, čl. 12.

²⁵ *ibid.*, čl. 1.

²⁶ *ibid.*, čl. 6/1.

²⁷ *ibid.*, čl. 7.

²⁸ *ibid.*, čl. 12/4.

²⁹ *ibid.*, čl. 59.

³⁰ *ibid.*, čl. 1. i 2.

- **definiciju pristupačne građevine**, njezina dijela ili opreme kao građevine, dijela građevine ili opreme koja osigurava ispunjavanje obveznih elemenata pristupačnosti propisanih Pravilnikom te
- **definiciju obveznih elemenata pristupačnosti** kao elemenata za projektiranje i građenje kojima se određuje veličina, svojstva, instalacije, uređaji i druga oprema građevine radi osiguranja pristupa, kretanja, boravka i rada osoba s invalidnošću i smanjene pokretljivosti na jednakoj razini kao i ostalim osobama³¹.

Nadalje, Pravilnikom je regulirano da se njime normirane obveze odnose na građevine javne i poslovne te na građevine stambene i stambeno-poslovne namjene, s tim da Pravilnik taksativno navodi koje se građevine supsimiraju pod određenu kategoriju i precizno ih definira³².

Naime, **stambena zgrada precizno je definirana** kao zgrada s 10 i više stanova koja služi isključivo u stambene namjene.

Pravilnikom su regulirane **tri vrste obveznih elemenata pristupačnosti**:

- element pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika
- element pristupačnosti neovisnog življenja
- element pristupačnosti javnog prometa koji se primjenjuju odabirom najpovoljnijeg rješenja u odnosu na namjenu i druge značajke građevine³³.

Šokantnom i nevjerojatnom moramo okarakterizirati činjenicu da Pravilnik **uopće ne sadržava poglavlje s prekršajnim odredbama** kojima bi bile propisane novčane kazne za počinitelje prekršaja pa se javno retorički moramo (pri)upitati je li moguće da je jedan takav eklatantan normativni gaf i nonsens slučajan?

2.9.1. Elementi pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika

Pravilnikom je propisano da se za potrebe svladavanja visinskih razlika prostora kojim se kreću osobe s invalidnošću mogu rabiti: **rampa, stubište, dizalo, vertikalno podizna platforma i koso podizna sklopiva platforma**.

Rampa se rabi kao element pristupačnosti za potrebe svladavanja visinske razlike do uključivo 120 cm, u unutarnjem ili vanjskom prostoru.

Dizalo služi kao element pristupačnosti za potrebe svladavanja visinske razlike, a obvezno se primjenjuje za svladavanje visinske razlike veće od 120 cm u unutarnjem ili vanjskom prostoru.

Vertikalno podiznom platformom koristi se kao elementom pristupačnosti za potrebe svladavanja visinske razlike veće od 120 cm u unutarnjem ili vanjskom prostoru, kada se isto ne rješava pristupačnim dizalom ili drugim elementom pristupačnosti propisanim Pravilnikom.

Koso podizna sklopiva platforma rabi se kao element pristupačnosti za potrebe svladavanja visinske ra-

zlike veće od 120 cm u unutarnjem ili vanjskom prostoru kada se isto ne može riješiti dizalom ili nekim drugim elementom pristupačnosti. **Stubište** kao peti element pristupačnosti mora ispunjavati brojne Pravilnikom propisane uvjete u pogledu dimenzija, rubova, rukohvata, ograde i inog³⁴.

2.9.2. Elementi pristupačnosti za omogućavanje neovisnog življenja

Sa svrhom omogućavanja neovisnog pristupa, kretanja i korištenja prostorom osobama s invalidnošću i smanjene pokretljivosti, Pravilnikom su **kao elementi pristupačnosti propisani** ulazni prostor, komunikacije, WC, kupaoonica, kuhinja, soba, učionica, radni prostor, stan, kavana i restoran, kabina za presvlačenje, tuš-kabina, ulaz u vodu na plaži i na bazenu, mjesto u gledalištu, telefon, tekstofon, telefaks, bankomat, električne instalacije (parlafon, prekidač za svjetlo, zvonice, utičnica u kuhinji, ostale utičnice, te izvodna ploča za električnu instalaciju), kvake na vratima i prozorima, šalter, pult, induktivna petlja ili transmisijski obruč, oglasni pano, orijentacijski plan za kretanje u građevinama i slično, s tim da je odredbama u nastavku detaljno regulirano koje sve uvjete pojedini od njih mora ispunjavati³⁵.

2.9.3. Elementi pristupačnosti javnog prijevoza

Za osiguranje uvjeta neovisnog kretanja osoba s invalidnošću i smanjene pokretljivosti u javnom prometu **kao elementi pristupačnosti služe** stajalište i peron, parkirališno mjesto, javna pješačka površina, semafor, pješački prijelaz, pješački otok i raskrižje, a pravilničkim su odredbama i u odnosu na iste detaljno normirani uvjeti koje moraju zadovoljavati odnosno ispunjavati³⁶.

2.9.4. Iznimno odstupanje od propisanih elemenata pristupačnosti

Regulirajući činjenično - pravnu situaciju u kojoj je, iznimno, moguće odstupiti od pojedinih elemenata pristupačnosti - Pravilnik regulira da je to **situacija u kojoj se pri rekonstrukciji građevine koja se nalazi u urbanističkoj cjelini koja je upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske**³⁷ ne mogu osigurati propisani elementi pristupačnosti bez narušavanja spomeničkog svojstvo kulturnog dobra, ali uz uvjet da se za odstupanje pribavi suglasnost ministarstva nadležnog za poslove graditeljstva³⁸, s tim da predlagatelj uz prijedlog za davanje suglasnosti mora priložiti i mišljenje tijela nadležnog za zaštitu kulturnih dobara³⁹ u pogledu očuvanja spomeničkog svojstva građevine odnosno mogućem narušavanju toga svojstva izvođenjem propisanih elemenata pristupačnosti⁴⁰.

³⁴ ibid., čl. 9. - 15.

³⁵ ibid., čl. 16. - 35.

³⁶ ibid., čl. 36. - 43.

³⁷ Registar kulturnih dobara u online obliku nalazi se na poveznici www.min-kulture.hr

³⁸ Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, www.mgipu.hr

³⁹ Navedeno je tijelo Uprava za zaštitu kulturnih dobara u sklopu Ministarstva kulture

⁴⁰ Pravilnik, čl. 52.

³¹ ibid., čl. 4/1. t. 7. - 9.

³² ibid., čl. 5.

³³ ibid., čl. 7.

U navedenim se slučajevima odstupanja mora osigurati alternativno rješenje za pristup osobama s invalidnošću.

Jednako tako, u dijelovima naselja i pojedinim građevinama za koje je utvrđena zaštita, u skladu s posebnim propisima iz područja zaštite prirode, neće se primijeniti odredbe Pravilnika ako bi se njihovom primjenom ugrozili ciljevi propisane zaštite, u kojim se slučajevima kao zamjena za elemente pristupačnosti za svladavanje visinske razlike obvezno koristi montažno-demontažnim i drugim uređajima koji ne ugrožavaju ciljeve propisane zaštite⁴¹.

3. RAZUMNA PRILAGODBA U PRAKSI

Nažalost, kod prava na razumnu prilagodbu navedeni su propisi uglavnom „mrtvo slovo na papiru“, i to ne samo kod građevina poslovne, stambene i stambeno-poslovne namjene nego i kod građevina javne namjene.

Zgrade u kojima stoluju sudovi su, u smislu Pravilnika, građevine upravne namjene.

Naime, od 5 sudova koji stoluju u Rijeci - Županijskog, Općinskog, Upravnog, Prekršajnog i Trgovačkog - samo je potonji pristupačan osobama s invalidnošću koje se kreću uz pomoć invalidskih kolica. Svi ostali, bilo na ulazu bilo kumulativno na ulazu i u unutrašnjosti, imaju arhitektonske barijere koje onemogućavaju nesmetan pristup.

4. ZAKLJUČAK

Pravo na pristupačnost je jedno od prava osoba s invalidnošću koje im omogućava da na jednakopravan na-

čin s ostalima pristupaju svim resursima. Navedeno se pravo praktično realizira razumnom prilagodbom koja se manifestira kroz potrebnu i odgovarajuću prilagodbu i podešavanja koja ne predstavljaju neproporcionalno ili neprimjereno opterećenje za obveznika na prilagodbu, da bi se u pojedinačnom slučaju, tamo gdje je to potrebno, osobama s invalidnošću osiguralo ravnopravno uživanje ili korištenje svim ljudskim pravima i temeljnim slobodama na izjednačenoj osnovi s drugima.

Za osiguravanje nesmetanog pristupa, kretanja, boravka i rada osobama s invalidnošću u građevinama javne i poslovne namjene te osiguranje jednostavne prilagodbe građevina stambene i stambeno-poslovne namjene projektiranjem i građenjem, služe tzv. obvezni elementi pristupačnosti koji se *in concreto* primjenjuju odabirom najpovoljnijeg rješenja u odnosu na namjenu i druge značajke građevine - element pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika, element pristupačnosti neovisnog življenja i element pristupačnosti javnog prometa.

Iznimno je odstupanje od navedenih obveznih elemenata pristupačnosti dopušteno kod rekonstrukcije građevina koje su upisane u Registar kulturnih dobara, ali uz poštovanje potrebne procedure pribave suglasnosti za odstupanje od mjerodavnih tijela državne uprave i izradu alternativnog rješenja pristupačnosti te u dijelovima naselja i pojedinim građevinama za koje je utvrđena zaštita u skladu s posebnim propisima iz područja zaštite prirode ako bi se prilagodbom ugrozili ciljevi propisane zaštite u kojim se slučajevima kao zamjena za elemente pristupačnosti za svladavanje visinske razlike obvezno rabe montažno-demontažni i drugi uređaji koji ne ugrožavaju ciljeve propisane zaštite.

KAZNENO POSTUPOVNO PRAVO

Goran LOJE, dipl. iur.

Mjere opreza

UDK 343.13

Autor u ovome članku razmatra mjere opreza u kaznenom postupku kojima je cilj neometano vođenje kaznenog postupka u slučajevima kada bi osoba protiv koje se vodi postupak svojim neodazivanjem ili djelovanjem mogla osujetiti daljnje vođenje postupka. Ipak, kako bi se sačuvala prava okrivljenika, po službenoj dužnosti vodi se računa da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom.

1. MJERE OSIGURANJA PRISUTNOSTI OKRIVLJENIKA

Mjere osiguranja izriču se na temelju zakona kako bi se osigurala prisutnost okrivljenika u poduzimanju procesnih radnji. Dakle, to su prisilne mjere propisane normama zakona. Odlučivanje o njima u nadležnosti je suda i drugih tijela kaznenog postupka. Prilikom određivanja

jedne od mjera osiguranja iz Glave IX. Zakona o kaznenom postupku¹, potrebno je voditi računa o načelima njihove primjene, odnosno da se:

- ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom
- tijekom trajanja mjere vodi računa o potrebi njihove daljnje primjene

¹ Nar. nov., br. 152/08, 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13. i 152/14. – dalje: ZKP